Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·–

Slovenski dom

Štev. 268 | V Ljubljani, v soboto, 21. novembra 1936 | Leto 1.

Spet zastoj na madridskih bojiščih

Avila, 21. novembra. Iz Francovega štaba poročajo: Včeraj so morale biti prekinjene vse borbe v Madridu in okoli Madrida zaradi slabega vremena. Nacionalisti so dopoldne utrjevali svoje jarke in popravljali svoje položaje. Nacionalistično topništvo je bombardiralo južni in srednji del Madrida. Vladne čete so poskušale protinapad v več smereh. Ti napadi so bili odbiti na odsekih Guadarame, Escoriala in Siere Gredos.

V Madridu je položaj tak kakor je bil pred dvema dnevoma. Nacionalisti obvladujejo vseučiliško mesto, čeprav imajo tam malo oddelkov. Zvezo med ostalimi četami in četami v vseučiliškem mestu vzdržujejo samo tanki.

Kljub deževju pa je nacionalistično topništvo včeraj ves dan obstreljevalo Madrid in obrambne postojanke v mestu. Včeraj ponoči je padla zadnja utrjena točka rdečih, ker so se Francove čete zaradi vest, da sta Italija in Nemčija priznali Francovo vlado, borili še z večjim navdušenjem, kakor pa poprej.

Nacionalisti so na več točkah onstran Manzaneresa prešli v ofenzivo in se borili z rdečimi oddelki na nož ter z ročnimi granatami. Zasedli so jetnišnico Modelo v bližini severnega kolodvora. Severna postaja je vsa razbita od bomb. Nacionalistična letala so uničila tudi elegantno središče Madrida, kjer so bili veliki kinematografi in zabavišče. Nacionalisti niso v zaporih v jetnišnici Modelo našli nobenega ujetnika, ker so rdeči pobili ali odvedli vse talce.

Radijska postaja na Tenerifi poroča, da so čete polkovnika Asenzia zavzele madridske ulice »General Ricardo« in »Antonio Lopez«. Ista postaja trdi, da so imele madridske čete včeraj 3000 mrtvih.

Napad na Barcelono v nekaj dneh

Salamanca, 21. nov. o. Iz generalnega štaba poročajo, **da se bo napad na Barcelono iz zraka in morja izvršil takoj, ko bodo končane priprave za blokado. V nacionalističnih rokah so zdaj vse vladne oborožene ladje, ki jih je vlada v naglici pripravila za boj. Med njimi je več parnikov sovjetskega izvora.**

V zvezi s tem napadom javljajo, da italijanske ladje odvažajo svoje državljane z vso naglico iz Barcelone. Isti nalog so dobile francoske, angleške ter ponoči tudi ameriške ladje. Iz tega sklepajo, da te vlade računajo z gotovostjo z bombardiranjem Barcelone.

Rdeča vlada postavlja vojnega diktatorja

Valencija, 21. novembra. Zadnja seja vlade je trajala pet ur. Po seji je bilo objavljeno, da bodo že prihodnji teden izšli v Uradnem listu zakoni, ki bodo na novo uredili vprašanja reda in miru. Vlada bo storila vse, da vojno uspešno privede do konca. Vojne operacije bodo izročene samo eni osebi, ki bo zahtevala, da naj politične in strokovne organizacije enotno delajo za končno zmago.

Vojno ministrstvo je objavilo ob 22. uri: Na osrednjem odseku pri Argandi in Aranjuezu ni ničesar novega. Na fronti pri Guadalajari sovražnik še zmeraj močno pritiska. Prišlo je do borbe, ki ni spremenila obojestranskih postojank. Tudi pri Guadarami je sovražnik močno pritiskal. Bil je odbit, nato pa je skušal prodreti z ročnimi granatami, toda bil je pognan v beg s težkimi izgubami. Republikanske čete so zavzele postojanke nacionalistov. Naš odpor je bil tako močan, da je v nacionalističnih vrstah nastala zmešnjava. Na madridskem odseku ni bilo bojev večjega pomena. Naši vojaki so zavzeli kliniko v vseučiliški četrti. Casa Velasquez gori. Z drugih front ni novic.

Primo Rivera mlajši ustreljen

Alicante, 21. nov. o. Včeraj zjutraj so ustrelili sina bivšega španskega diktatorja Prima de Rivere na podlagi izreka ljudskega sodišča, češ da je s svojo organizacijo špansko falango pripravljal oborožen prevrat. Ustrelili so ga policisti na dvorišču jetnišnice. Nacionalisti so rdeči vladi sporočili, da bodo v tem primeru ustrelili vse uglednejše ljudi, ki jih imajo kot talce rdečih pri sebi. Tako so ob sporočilu, da je Primo de Rivera ustreljen, obsodili na smrt sina predsednika vlade Larga Caballera, ki so ga pred nedavnim ujeli. Tega bodo ustrelili, zagrozili pa so isto tudi rodbini ministra Bariosa, vsem sorodnikom predsednika republike Azane in rodbinam vseh ministrov, ki so v njihovih rokah.

V Madridu ni kruha

Sevilja, 21. nov. AA. Havas: General Quipo de Llano je objavil po radiu, da je vesel, da lahko objavi, da bodo danes seviljski dijaki priredili manifestacije Nemčiji in Italiji zaradi priznanja režima generala Franca.

Glede položaja v Madridu je rekel, da je obupen. V mestu se že teden dni čuti pomanjkanje kruha. Žene in otroci umirajo gladu. Vladne čete tvorijo večinoma mednarodni oddelki. Ta legija pa vkljub izgubam dobiva ojačenja.

Ob koncu svojega govora je general napadal tiste seviljske meščane, ki kljub pozivu nacionalne junte še drže velike vsote denarja pri sebi in jih ne dado vladi na razpolago.

London, 21. nov. AA. »Times« poroča iz Madrida, da se zmeraj bolj čuti, da madridska obramba dobiva ojačenja v orožju in četah. Orožje prihaja iz Valencije in Albacete. Obramba Madrida je bila sedaj ojačena še s konjeniškimi oddelki. Pri obrambi Madrida sodelujejo francoski dobrovoljci in tudi čete, sestavljene iz nemških emigrantov.

Sevilja, 20. nov. AA. Tukajšnji radioklub objavlja, da so doslej nacionalisti sestrelili 107 letal madridske vlade. Isto poročilo pravi, da se čete madridske vlade ne marajo več boriti, samo oddelki mednarodnih ekstremistov se še bore.

Moskva protestira v Tokiu

Moskva, 21. novembra. o. Uradno poročajo, da je sovjetski poslanik v Tokiu izjavil japonskemu zunanjemu ministru, da razlaga nemško-japonskega sporazuma za boj proti komunizmu, **kakršno je dalo zunanje ministrstvo, ne zadostuje sovjetski Rusiji. Za to se Rusija boji, da bo ta sporazum vplival na odnošaje med Sovjeti in Japonsko.** Rusija razume, da bo Nemčija podpirala z navodili in z ljudmi japonsko policijo pri preganjanju komunizma na Japonskem. Japonsko zunanje ministrstvo na to spomenico Sovjetov ni nič odgovorilo.

Romunski obiski v Varšavi

Bukarešta, 21. novembra. AA. (Rador). Poluradna »Independance Roumaine« komentira obisk zunanjega ministra Viktorja Antonesca v Varšavi in piše o tem tole:

Obisk so že dalj časi pričakovali tudi zaradi tesne zveze med dvema narodoma in zaradi važne vloge, ki pripada Poljski na evropskem vzhodu. Ta vloga Poljske je zaradi napetosti med Nemčijo in sovjetsko Rusijo še prav posebna.

Na Poljsko in Romunijo in na ta dva naroda ni še noben oblak vrgel sence. Ravno nasprotno. Oba naroda sta vodila stoletne boje za neodvisnost in svobodo. Po letu 1919 med Varšavo in Bukarešto pa sploh ni bilo nobenega spora. Na kraju je zavezniška pogodba zapečatila stoletno prijateljstvo obeh narodov.

Vsi politični in gospodarski interesi navajajo k sodelovanju med Poljsko in Romunijo. Obisk Antonesca v Varšavi bo zatorej v ozračju zaupanja in medsebojnega razumevanja. Hkratu bo pa obisk pomenil nov prispevek h konsolidaciji konstruktivnega dela teh dveh miroljubnih narodov. Ni dvoma, da bo ta okolnost blagodejno vplivala tudi na stike, ki jih ima Poljska tako z nami kakor z drugimi zavezniki.

Dr. Göbels o Rexu

Bruselj, 21. novembra o. Nemški minister za propagando dr. Goebels je dal izjavo o nemško-belgijskih odnošajih. To je prvič po pribodu Hitlerja na vlado, da je kak ožji sodelavec Hitlerjev govoril uradno o Belgiji. V tej izjavi pravi, da Belgijo občuduje, ker je tako naglo spoznala edino pravo nevarnost za Evropo, za mir in za civilizacijo. Ta nevarnost je boljševizem, zato se bo znala Belgija umakniti iz vseh položajev, kamor bi jo hotel potegniti kak levičarski val. Glede Rexovega gibanja pa je Goebels dejal tole:

»Če 30 leten mož more razgibati tako gibanje, potem je to gibanje in njegov voditelj pač stvar, ki jo je treba upoštevati.«

Franco brezobzirno pripravlja blokado

London, 21. nov. o. Zunanji minister Eden je **včeraj v poslanski zbornici odgovarjal na interpelacije glede francosko-italijan. priznanja Francove vlade in je zavračal trditev, da bi bilo to priznanje protizakonito. Anglija ima v tem vprašanju svoje stališče, zdi se pa, da druge države še v večji meri zaslužijo grajo, ker bolj ogrožajo mir v Evropi,** kakor Italija in Nemčija. S temi besedami je angleški zun. minister nedvomno označil Sovjetsko Rusijo kot glavnega krivca za mrzlico na svetu.

Kar se pa tiče sporočila generala Franca o blokadi barcelonskega pristanišča, se v Londonu vzdržujejo vsakih izjav. Gotovo je edino to, da je angleški poslanik pri madridski vladi Chilton dobil nalog, da stopi takoj v stik z generalom Francom. Baje je poslanik že poslal Francu pismo, v katerem ga poziva, naj odstopi od blokade v tem smislu, da bi njegove ladje pregledavale angleške v barcelonskih vodah. Na tako izvajanje blokade Anglija ne bo pristala. Zahtevala bo, da naj nacionalistično brodovje določi v španskih večjih pristaniščih posebne nevtralne pasove, kamor bi angleške ladje lahko prihajale.

V štabu nacionalistične vojske pa z vso naglico pripravljajo vse potrebno za blokado. Oporišče nacionalističnega brodovja bo v pristanišču Palmi na otoku Malorci. Pristanišče je naravno dobro zavarovano. Francovo vojno brodovje šteje eno veliko križarko, eno oklopnico, dve lažji križarki, en torpedni rušilec, tri topovske ladje ter nekaj podmornic. Vladna mornarica ima tudi približno toliko enot, ki so pa za boj nesposobne in zasidrane že dva meseca v Cartageni, ker nima vladno brodovje nobenega pomorskega častnika. Revolucionarni mornarji so v začetku vojne pobili vse častnike in podčastnike ter strojnike. Vprašanje je, če bo mogla vlada kje v inozemstvu dobiti toliko strokovnjakov, da bo spravila v gibanje vsaj nekaj svojih bojnih ladij. Iz Valencije sicer poročajo, da bo rdeča vlada oborožila vse španske trgovske ladje, ki se nahajajo v španskih pristaniščih. Gre za akcijo v gibraltarski ožini in za bombardiranje španske obale, ki je v rokah nacionalistov in maroške obale. Prihodnji teden bosta baje popravljeni za nove boje tudi ladji »Haime Primero« in »Almirante Cervantes«. Vse te ladje bodo oborožili s sovjetskim orožjem.

Toda vprašanje je, če to drži in če bodo te ladje sploh sposobne za kak boj z nacionalističnimi zračnimi in vodnimi silami, ki bodo blokado izvajale.

Sklepi velikega fašistovskega sveta

Rim, 21. novmebra. Čeprav je vsebina komunikeja o seji velikega fašističnega sveta precej obsežna, vendar ni izpolnil splošnega pričakovanja. Poročali so, da bo zasedanje velikega fašističnega sveta topot zelo važno, ker se bo vršilo na obletnico sankcij. Pričakovali so, da bo zasedanje prineslo mimo milanskega govora nove zunanjepolitične smernice. **Komunike ne omenja ne komunistične križarske vojne ne priznanja vlade generala Franca. Novih italijansko-angleških stikov pa sploh ne navaja. Vse kaže, da prihaja v tem poročilu do izraza opreznost, ki naj doslej vodi italijansko politično akcijo in ki naj bo v tesnem skladu z nemško politiko.**

Po drugi strani pa naj bi rezultate berlinskih razgovorov izpolnili z bližanjem z Veliko Britanijo. Pri tem ne upoštevajo, da to zbližanje ni združljivo z razširitvijo protikomunistične politike. Zato so bili v Rimu dokaj presenečeni, ko so slišali za akcijo angleških imperijalnih krogov, ki teži za sporazum z Japonsko. Šedaj so zaradi tega upoštevali okolnost, da je podpora, ki jo je Berlin v skladu z Rimom zahteval od nekega tekmeca Velike Britanije v Tihem oceanu, ostvaritev gentlemanskega dogovora še bolj zavrla. Ker si v Rimu sedaj močno žele sporazuma z Veliko Britanijo, je verjetno, da se je Rim izognil vsakemu napačnemu manevru in da je hotel dokazati svojo zmernost. Te okoliščine naj pojasnijo nepričakovani molk komunikeja o italijansko-angleških stikih.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 20. nov. m. Včeraj popoldne se je vrnilo z nogometne turneje v Južni Franciji moštvo Belgrajskega športnega kluba brez Božoviča, ki se je prijavil za marsejski nogometni klub ter je za podpis tozadevne pogodbe prejel 18.000 frankov. Božovič bo od imenovanega kluba prejemal za to, da bo igral zanj, mesečno 2000 frankov.

Belgrad, 20. nov. m. Sinoči je prispel v Belgrad zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac ter bo danes v cerkvenih zadevah posredoval pri več ministrih.

Belgrad, 20. nov., Tukajšnji češkoslovaški poslanik dr. Vaclav Girsa je obiskal ministra za soc. politiko Dragišo Cvetkoviča ter mu ob tej priliki izročil češkoslovaško odlikovanje Belega leta I. st., s katerim ga je odlikoval predsednik češkoslovaške republike.

Belgrad, 20. nov. m. Na tukajšnjem okrajnem sodišču je bila danes razprava proti predsedniku Društva trgovcev Nedeljku Saviču, katerega toži v imenu »Ta-Ta« odvetnik Uroš Bjelič radi napadov na dotično velepodjetje. Pri razpravi je Savič dokazal, da ni pisec člankov v belgrajskih »Trgovačkih novinah«. Zastopnik »Ta-Ta« je nato umaknil tožbo.

Belgrad, 21. nov. AA. Tu je začel izhajati tednik »Liferant, jugoslovanski organ za javna dela in nabave«. List prinaša vse javne licitacije, tako državne kakor banovinske, občinske in drugih samoupravnih teles. Pregledno po kategorijah urejene licitacije omogočajo lahek in hiter pregled, kar je za kupčijski svet velike koristi. »Liferant« daje jasno sliko gospodarskega življenja na polju industrije in konzuma v naši državi ter je koristen i za producente i trgovce. List izhaja v našem in nemškem jeziku in stane 300 Din za Jugoslavijo in 600 Din za tujino.

Belgrad, 20. novembra. AA. Iz kredita za javna dela se bo v kratkem začel graditi peti, šesti, enajsti in dvanajsti odsek državne ceste št. 3 Belgrad-Novi Sad-Subotica. V ta namen je računsko-gospodarski oddelek gradbenega ministrstva razpisal prvo ofertalno licitacijo za 9. december, in sicer hkrati za vse štiri odseke kot za eno delo. Alternativni proračunski zneski so: za cestišče iz asfaltnega betona 72,796.551.09 Din, za cestišče iz cementnega betona pa 72,397.9962.94 Din. Ponudbe lahko pošljejo ponudniki za eno ali obe alternativi z navedbo ustrezajočih popustov v odstotkih od proračunskih zneskov.

V Dolnji Bukovici se je odigral strahovit primer krvne osvete. Lovski čuvaj na posestvu grofa Draškoviča Milenko Radenkovič se je proti večeru vračal iz službe in nosil svojo dvocevko. Na sredi poti že skoro v vasi, pa je zagledal pred seboj tri neznance, ki so se med seboj pogovarjali. Čuvaj ni slutil nič hudega, pa jo mahnil mimo njih in jih še pozdravil. Ko pa je odhitel naprej, je skočil eden iz družbe za njim in ga s sekiro udaril po glavi. Takoj nato pa sta padla dva strela, katerih eden je zadel Milenkoviča v prsa. Gozdar je obležal. Orožniki pa so kmalu prijeli vse tri morilce, ki so bili vsi domačini. Zločin so storili iz osvete, ker je gozdar obtežilno izpovedal za nje pred sodiščem, ko so vse tri sodili zaradi umora nekega delavca. Sicer se jim je takrat posrečilo, da so svojo nekrivdo dokazali, vendar so gozdarju zato prisegli maščevanje.

Vesti 21. novembra

Poostritev tiskovnega zakona bo prihodnje dni predložila parlamentu francoska vlada. Ta poostritev je maščevanje za Salengrojevo smrt in bo s tem ukinjena svoboda tiska.

Velik potres v Južni Ameriki, in sicer v republiki Guatemali je divjal predvčerajšnjim. Ne ve se še, koliko je škode.

Mir v Evropi ogrožajo sovjeti, tako je treba razumeti zadnje besede angleškega zun. ministra Edena v poslanski zbornici, ko je povedal, da so nekatere države dosti več graje vredne, kakor pa Italija in Nemčija.

Novi francoski notranji minister bo najbrž dosedanji podtajnik Dormoy, ki pripada Blumovi socialistični stranki.

350 japonski rudarjev je ujela smrt na severnem Japonskem v rudarski pokrajini Osaruzave. Po drugih poročilih pa pogrešajo 1250 ljudi.

Novi komisar ZN v Gdansku bo po nekih vesteh iz Londona uradnik angleškega zunanjega ministrstva Stevenson.

Hitler misli obnoviti monarhijo, to vest prinaša kot senzacijo londonski »Manchester Qardian«, kar sklepa iz prepričevalnega dejstva, da se je zadnje času mudila v Berlinu žena 70 letnega bivšega cesarja Vilhema.

100.000 delavcev je zaposlenih pri Kruppu zdaj, ko praznujejo Kruppove industrije 125 letnico svojega obstanka. Njegove jekl arne izdelujejo vse, kar je mogoče izdelovati iz jekla.

170.000 kron za žrtve španske vojne so zbrale švedske delavske strokovne organizacije.

Sporazum o mostu med Jugoslavijo in Romunijo bo podpisal romunski zun. minster Franasovič danes v Belgradu.

Indijska garda v Addis Abebi, ki je čuvala tamkajšnje angleško poslaništvo, je zdaj dokončala svoje delo in se odpelje 25. t. m. v Indijo.

Dve veliki eksploziji v Italiji sta bili včeraj. Ena v tovarni za strelivo v Monte Catini, druga pa v tovarni kemijskih izdelkov blizu Merana. Pri obeh nesrečah je bilo okrog 60 mrtvih.

Turško brodovje je prišlo na Malto, kjer bo ostalo šest dni na uradnem obisku pri angleškem brodovju, in je prvič po vojni, da je turško brodovje odplulo iz domačih luk.

Razgovor med Hitlerjem in Guidom Schmidtom, avstrijskim tajnikom za zun. zadeve, se je po poročilih iz Berlina sukal v glavnem okrog priznanja Francove vlade po Avstriji.

Novega poslanika USA v Moskvi je imenovalo ameriško zunanje ministrstvo, in sicer je to newyorški advokat Joseph Davidh.

O položaju Jugoslavije v Srednji Evropi je včeraj pri pariškem društvu za proučevanje Srednje Evrope predaval naš poslanik dr. Purič.

Obnova romunsko-poljskega prijateljstva se bo vpostavila z obiskom romunskega zun. ministra Antonesca v Varšavi. Položaj obeh držav je namreč tak, da ju nujno sili k sodelovanju, ker imati obe državi iste potrebe in iste nevarnosti.

Podmornica »U 18« se je pri nemških manevrih zadela v neko drugo ladjo ter se potopila. Pri tem je našlo smrt osem mornarjev, rešilo pa se jih je dvanajst.

Angleški fašisti so se spopadli z delavci na zboru v Leicesteru, ko so komunistični delavci hoteli razbiti fašistovsko zborovanje. Več ljudi je bilo ranjenih.

85 marokanskih nacionalistov je obsodilo sodišče francoske levičarske vlade, ker so zahtevali avtonomijo Maroka. Ta obsodba je čudna, saj je znano, da revolucionarna gibanja v francoskih kolonijah z denarjem in agitatorji podpirajo najmočneje podporniki Blumove vlade, francoski komunisti.

Sporazum z Japonsko v Berlinu taje in ne dajejo nobenih pojasnil, dokler ne izide uradno poročilo o tem.

Sestanek zapadnih velesil bi rada sklicala Anglija in je poslala pozive vsem prizadetim državam, ker so v Angliji prepričani, da bi samo tak sestanek mogel razjasniti položaj v Evropi.

Nove stavke se začenjajo v Franciji zaradi tega, ker zaradi razvrednotenja franka povsod rasto cene živežu, delavske plače pa ostajajo kljub takozvani delavski vladi iste.

Nemško-japonski kulturni sporazum o izmeni študentov, profesorjev in umetnikov bodo v kratkem podpisali v Berlinu.

Nemško notranje posojilo za pomoč štiriletnemu gospodarskemu načrtu so začeli podpisovati včeraj v vsej Nemčiji.

Francosko mejo bodo zaprli za petnajst dni nacionalisti v tistem delu, kjer je meja pod njihovim nadzorstvom. To zaradi tega, da onemogočijo vsako tajno dovažanje orožja.

Radek je bil ustreljen pred tednom dni, tako poročajo privatno iz Moskve. Uradno se ta vest ne potrjuje.

Oddelek za znanstveno raziskavanje judovstva so slovesno odprli na münchenskem vseučilišču. Na tem oddelku bodo proučevali judovski razvoj na škodo evropskih narodov in judovski vpliv v zgodovini in politiki.

Nočni požar v Šmarci pri Kamniku

Kamnik, 21. novembra.

Po komaj nekaj dneh presledka, je včeraj zvečer okoli pol 9 zopet naznanila sirena na Knafličevi tovarni, da je zopet nekje v bližini nastal požar. Na mah so bile vse ulice polne ljudi, ki so hiteli drug drugemu pojasnjevati, da je izbruhnil požar v Šmarci pri staroznani gostilni »Pri Barobu«, katere lastnik je sedaj g. Čerer Fortunat. Ni še znano, kako je ogenj nastal v gospodarskem poslopju, ki stoji za hišo. Ognjeni zublji so z nepopisno naglico zajemali vse naokoli in opravljali svoje uničujoče delo. V tem gospodarskem poslopju se je nahajal hlev, dobro založena drvarnica in pod. V zgornjih prostorih gospodarskega poslopja pa je bilo zloženo mnogo krme. Domačim reševalcem se je najprej posrečilo rešiti živino iz hleva. Malo časa prej, predno je izbruhnil požar, sta se dekla in neki fant mudila še v shrambi, kamor sta šla po repo in korenje. Sama do tedaj še nista ničesar opazila, da bi kje tlela iskra.

Na kraj požara so takoj prihiteli tudi gasilci iz Duplice, Homca in Kamnika. Poleg gasilcev iz Duplice in Homca zaslužijo še prav posebno pohvalo kamniški gasilci, ki so se pri gašenju prav junaško izkazali. Razen gasilcem pa se je morda še v večji meri treba zahvaliti dejstvu, da je bilo vreme popolnoma mirno brez vetra. Gasilci so pred vsem skrbno pazili, da se požar ne bi razširil na sosedna poslopja in na kozolec, ki stoji precej blizu. Če bi bilo le količkaj vetrovno, bi postale lahko žrtev požara vse v bližini se nahajajoče hiše, ki so povečini pokrite s slamo. Teh ne bi mogel nihče več pogasiti, če bi jih le malo zajel ogenj.

Gospodarsko poslopje je popolnoma uničeno, poleg tega pa trpi gospodar tudi veliko škodo na tem, ker mu je zgorela vsa krma za živino ter skoraj vse orodje, ki je bilo spravljeno v tem poslopju. Škoda znaša gotovo več, kakor pa zavarovalnina, kajti poslopje je bilo zavarovano samo za 25.000 Din.

Sedaj se mnogo ugiba, kdo bi utegnil zanetiti ta požar, in se še ne ve, ali je morda nastal po nesrečnem naključju, ali pa ga je podtaknila zlobna roka.

Predavanje v Ljubljanskem klubu

Ljubljana, 21. novembra.

V Ljubljanskem klubu je bilo snoči zanimivo predavanje o organizaciji obratnega gospodarstva v Avstriji, Češkoslovaški in Nemčiji. Predaval je dober poznavalec gospodarskih problemov inženjer Srečko Petrovčič, šef delavskega urada Kranjske industrijske družbe na Jesenicah. Predavatelj je bil letos na studijskem potovanju v omenjenih treh državah ter je imel priliko pregledati in studirati organizacijo obratov tamkajšnjih velikih in moderno urejenih industrijskih podjetij. O vseh teh lastnih izsledkih je predavatelj govoril snoči v klubu, kjer so mu številni poslušalci sledili izredno pozorno. Predavanje je bilo ne samo zanimivo, marveč tudi zelo poučno; zato je bilo med poslušalci videti tudi dokaj gospodarstvenikov, ki se za te probleme posebej zanimajo. Predavatelj je žel za svoja izvajanja odkrito priznanje.

Po predavanju je bila skupna večerja, ki so se je udeležili člani kluba in po njih vpeljani gostje.

Nov akademski

Matineja kina Sloge

VELIKA KLETKA

Danes ob 14·15 in jutri ob 11 dop.

Cene 3·50 Din in 5·50 Din

Film iz cirkuškega življenja! Dresure divjih zveri!

„Slovenski klub" na univerzi

Ljubljana, 21. novembra.

Dejstvo je, da je vse polno vprašanj, ki se tičejo Slovencev in Slovenije kot naroda, da je treba naše politične in gospodarske, socialne in kulturne razmere poznati do dna, če hočemo zahtevati karšnokoli osvojitev na enem ali vseh teh in drugih poljih v okviru neke samouprave, da nam je zgodovina s tem, da smo si ustanovili lastno državo, odredila nalogo, da pokažemo, ali smo zmožni največje človeške umetnosti: v l a d a t i s a m e g a s e b e, to so vzroki, ki naj opravičujejo nastanek in trajen obstanek novorojenega »Slovenskega kluba«. Ustanovitelje je vodila ideja, da požive stike z brati za mejami in z onimi o daljni tujini. »Slovenskemu klubu«, ki bo s skorajšnim občnim zborom stopil v javnost, želimo, v smislu omenjenih začrtanih idej obilo uspeha!

„Kaj bi pa radi?"

Ljubljana, 21. novembra.

Pri človeku, v Ljubljani, sredi med nami je doma, se je oglasil neke vrste železniški inspektor, hoteč ga vprašati, ali bi mogel v hiši, ki jo on upravlja, dobiti njegov zet stanovanje. Po opravljenih formalnostih, ki vladajo po vsej Evropi, ga je najemodajavec sikajoč vprašal: »No, kaj bi pa radi? — A, stanovanje? Tu spodaj sem že enega ven vrgel, tam v oni hiši bom pa tudi okrog božiča dva. Tam poglejte! Če bo za vas, pridite in plačajte, sicer bom oddal drugemu! Tako, zdaj pa lahko greste!« Inspektor, ki zavzema v gospodarskem, stanovskem in družabnem oziru visoko mesto, je šel, ne gledat stanovanje, ampak čimdalje proč od tega »gospoda«, ki se ob brezdelju redi, medtem ko se ljudje, ki jih izsesava, trudijo od zore v pozno noč. Gospod se pa vrtijo na mehkem stolu in si spet privoščijo »kar tako, da nihče nič ne opazi, to se kar tako v žep seže, pa je«.

Sobotni živilski trg

Ljubljana, 21. novembra.

Srednje založen je današnji trg. Deževno in megleno vreme zadnjih dni je vzrok, da so cene živilom v zadnjih dneh precej narasle.

Petkov ribji trg je bil kar prav dobro založen, tudi je bila kupčija dobra. Na trg je bilo postavljenih dobrih 700 kg rib, prevladovale so seveda morske. Cene so bile še dokaj znosne. — Sladkovodne so veljale: ščuke 16—20 din, smudž 20 din in postrvi 40 din. Morske ribe: luben, zlatice, trilje in list veljajo 40 din, jegulje 30 din, ligni in raki 28 din, sv. Peter, cipli, arbuni in oslič pa 26 din kg

Žabe so bile po 1 din in manj.

Prav dobro založen je zelenjadni trg. Uvožena cvetača 4 din, endivija glava 50 par ali 3 glavice 1 dni, motovilec merica od 1.25 do 1.50 din, zeljnate glave od 2 din navzdol. Malo je, oz. primanjkuje krompirja, ker ga zelo veliko pokupijo trgovci. Na trgu velja kg 1 din, na debelo pa po 75 par.

Sadni trg pa je slab. Zelo malo je jabolk, ki veljajo kg od 2.50 do 4 din in boljše od 4 din naprej. Hruške se dobe od 3 din naprej. Kostanj je po 2 din. Malo je grozdja, pa je tudi cena primerna, na drobno od 9 din, na debelo od 7 din dalje. Suho sadje pa stane 5 do 8 din kg. Orehova jedrca veljajo 18 din kg.

Na perutninskem trgu ni posebnih izprememb. Cene jajčkom so iste le piščeta so se podražila in veljajo komad od 15 do 18 din. Dosti je tudi zajcev, rac in gosi.

Poziv koroškim borcem!

Legija koroških borcev v Ljubljani je pred nedavnim objavila, da naj se javijo vsi bivši koroški borci in dobrovoljci tajništvu legije in da prijavijo svoje podatke o udeležbi v bojih za osvoboditev slovenske Koroške. Prijavilo se je organizaciji veliko število tovarišev in novih članov, vendar jih je še mnogo, ki našega poziva niso resno vpoštevali ali pa so ga prezrli. Zato ponovno opozarjamo vse še neprijavljene tovariše, da pošljejo tozadevne prijave in podatke najkasneje do 30. novembra t. l. tajništvu legije koroških borcev v Ljubljani, Tavčarjeva ul. 2 (informacijska pisarna Blažič). Rednim članom zveze Maistrovih borcev se ni treba prijavljati, ker se že nahajajo v evidenci svoje organizacije.

Tovariši! Smo na najboljšem potu, da v močni tovariški organizaciji dosežemo priznanje dobrovoljstva, ugodnosti in svoje upravičene zahteve, eksistenčno zaščito ter predpravice v državnih, javnih in samoupravnih službah — slično, kakor tovariši na Čehoslovaškem, Poljskem in v Bolgariji, ki so s svojim stotisočerim članstvom že dosegli te svoje pravice. Zato zaupajte vse svoje težnje in stiske organizaciji, ki bo potom legijonarjev kraljevine Jugoslavije podpirala Vaše upravičene prošnje. Vedite, da bomo v borbi za svoje pravice dosledni in odločni. — Tajništvo Legije.

Na Krakovskem nasipu

Ljubljana, 20. novembra.

Prav živo je te dni tam na Krakovskem nasipu. Znak, da je že skrajni čas, da se meščani založimo z drvmi in se obvarujemo pred neprijetnimi zimskimi dobrotami. Od 50 pa do 120 ali še več voz dnevno stoji naloženih in čaka, da bo prišel kupec. »No. očka, od kje pa ste vi pripeljali ta drva?« vprašam priletnega možička. »Prav od Laščo so. Ali bi jih morda vi radi kupili? Dajte no, prav poceni vam jih dam. Poglejte jih, jelova in suha so Pa tudi poceni jih dam.« Ko pa možičku povem, da ne mislim drv kupiti, pač pa, da se samo malo zanimam za cene, mi je začel pripovedovati, kako je hudo, koliko trpljenja je, preden so drva v Ljubljani, pa kakor poceni jih mora prodajati. »Najprej je veliko dela v gozdu preden drevje spodrežemo, potem obsekamo, zvozimo domov, kjer se mora les dobro posušiti, potem pa pride ta težka pot v Ljubljano. Dosti nas je tukaj, ki moramo od doma že ob treh zjutraj, drugi pa zopet kasneje, da pridemo pravočasno sem. Tukaj pa, saj vidite, koliko nas je. Cene kub. metru so od 70 do 75 Din, če pa nočem čakati vse dopoldne in nazadnje mogoče še drva peljati domov, jih moram dati še ceneje. Hudo je, hudo. No pa, hvala Bogu, zdaj še nekako gre, ko ljudje uvidevajo, da drugače, kot da si kupijo drv, ne gre.«

Veliko je gledanja, glihanja in kritiziranja te dni na Krakovskem nasipu. Kjer pa se sklepa kakšna kupčija, tam je vedno hitro nekaj brezposelnih, ki se kupcu takoj ponudijo za rezanje ali pa sekanje drv. Toda spredaj tudi že čaka vprežen konjiček, da bo povlekel krožno žago na kakšno dvorišče ali pred hišo. Meščani seveda za rezanje drv raje najamejo krožno žago, saj stane rezanje kub. metra le 8.50 Din. Jasno, da za tak denar ne bi kdo mogel žagati drv na roko, zato pa brezposelnim, ki bi radi delali, ni vseeno, če jih kdo najame za žaganje drv ali ne.

Zanimiva divjačina v naših revirjih

Maribor, 20. novembra.

Znanemu lovcu in lastniku revirja v Pobrežju pri Mariboru g. Zaffu iz Maribora je prišla pod puško redka divjačina. V bližini pobrežke ljudske šole je zalotil močvirnega bora, katerega poznajo prav za prav pri nas samo bogate dame, ki si lahko privoščijo njegovo dragoceno kožuhovino, ki jo imenujejo »Nutria«. Domovina tega glodalca je Južna Amerika, aklimatizirali so ga pa že pred leti v Evropi, kjer ga rede na posebnih farmah. Tudi v Sloveniji je nekaj takih vzrejevališč, ki so prav donosna, ker je kožuh živali sila draga stvar. Gotovo je bober, ki je imel smolo, da je prišel gosp. Zaffu pred puško, ušel s take farme ter skušal na svojo pest živeti v svobodi. Bober je bil prav lepa, doraščena žival ter je tehtal 7 kg. Mogoče je takih bobrov že več v prostosti, kjer imajo vse pogoje, da se razmnože. Živali niso škodljive in bi bilo prav, če jim lovci ne bi preveč stregli po življenju, saj bi se z njimi v slučaju večje razmnožitve naši revirji precej obogateli. Bobra, ki je padel na Pobrežju, bo nagačil mariborski preparator g. Wallner ter ga razstavil v svoji izložbi v Slovenski ulici.

Za telovadbo v srednjih šolah

Belgrad, 21. novembra. AA. Nocoj od pol sedmih do osmih se je vršila v ministrstvu za telesno vzgojo ljudstva konferenca o pospeševanju telovadbe na srednjih šolah. Konferenci je predsedoval minister za telesno vzgojo ljudstva dr. Josip Rogič, navzoči pa so bili zastopnika ministrstva za telesno vzgojo ljudstva načelnik Milivoj Vuk-Aračič in šef strokovnega odseka Vili Mesner, referent za telovadbo v prosvetnem ministrstvu Vojnovič in telovadi učitelj gimnazij v Belgardu, Zemunu in Pančevu in pa učitelji, ki so končali šolo telesne vzgoje v tujini kot štipendisti ministrstva za telesno vzgojo.

Na konferenci so predvsem prosili ministra za telesno vzgojo ljudstva, naj bi dosegel, da bo iz proračuna prosvetnega ministrstva za srednješolsko izobrazbo določijo gotov del za telovadbo, ki bi mogla na ta način pospešiti razvoj telesne kulture otrok po srednjih šolah. Obenem bi izenačili pomen telovadbe kot učnega predmeta. Najvažnejša za telesno vzgojo mladine je pa gradnja zimskih in poletnih telovadišč. Tudi v tem oziru je konferenca prosila ministra za telesno vzgojo ljudstva, naj pri pristojnih posredujje zaradi čim hitrejše rešitve tega nujnega vprašanja.

Minister za telesno vzgojo ljudstva je z veliko pozornostjo sledil vsem tem predlogom. Konferenco je zaključil s pozivom, naj zaradi konkretnih in popolnoma upravičenih zahtev sklepe konference izroče v obliki resolucije ministrstvu za telesno vzgojo ljudstva, da bo mogoče v tem smislu posredovati pri pristojnih mestih.

Filmi,

ki jih velja videti . . . ali ne videti

»Boccaccio« — Matica. S to opereto iz preteklih časov, ko menda ljudje niso delali drugega, kakor postopali, prepevali, pili in prešestvovali od čevljarjev preko pesnikov do vojvod, vsi vprek, je UFA hotela letos doseči isti uspeh, kakor s posrečeno lansko parodijo na grško bajeslovje »Amfitrion«. Toda to se je v vsakem oziru ponesrečilo, zato ker so bajeslovno življenje in moderne oblikovne bedarije sodobne operete tako neskončno daleč narazen, da v zvezi učinkujejo že zaradi tega smešno. »Boccaccio« pa je opereta z renesančno vsebino, kjer se v oblekah, v kulisah in v dejanju vidi, da so hoteli izdelovalci vzbujati v gledalcih iluzijo resničnosti. Toda filmsko podajanje te vsebine je tako šibko, glasba pomanjkljiva, igranje nemško nabuhlo, da bi tudi na najbolj neumnega in sentimentalnega gledalca vplivalo za kako minuto prepričevalno. Humorja Nemci v filmu danes menda sploh niso več zmožni, zlasti besednega humorja ne. Kar je v »Boccacciu« situacijske komike, je postavljena že od začetka na odbijajočo podlago: zapeljavanje žena vse križem in nemogoči zapleti in zamenjave, ki iz tega izvirajo.

Za neniščino zmožne poslušalce je morala te operete podana v znanem refrenu, ki ga prebivalci Ferrare v tem filmu neprestano prepevajo:

»Kleine Liebesgeschichten,
von Moral unbeschwert,
die das Leben verwhret . . .«

itd. Če bi bile te stvari podane vsaj z malo duhovitosti in ironije, potem bi se še komu zdel sprejemljive. Tako so pa neskončno neumne, kljub temu, da velja film za velekomični, velezabavni, velepikantni, velenapeti, vele — nad — super šlager. Človek se mora siliti, če hoče priti na svoj račun, da dobi za tistih osem ali deset dinarjev smeha, kakor je pričakoval.

»Lili« (Kino Union). Komedija s Frančiško Gaalovo in komikom Szöke Szakallom, ki sta tudi v tem filmu taka, kot smo ju videli v Ljubljani že ponovno. Dejanje ni novo, krojeno je po dunajskem vzoru, in iz tega okvira tudi ne gre. Pa je tudi res, da od komedije ne smemo preveč zahtevati, če obiskovalce v resnici zabava neprisiljeno in dostojno. Duhovitih je v tej vrsti kaj malo, vsa teža leži v situacijski komiki in precej v priljubljenosti igralcev, ki nastopajo. Če film ustreza zabave željnim obiskovalcem, je dosegel svoje in nič več.

»Kontušovka« (Kino Sloga). Film, ki se imenuje tudi »Gospa Polenska«, ima v sebi mnogo več vsakdanjega, kakor bi sklepali iz naslova. Prikrita in ne odurna ironija meri na ruske emigrante aristokrate, ki jih je življenje enkrat vrglo na pota skrbi in borbe za kruh. Razburljivih konfliktov nima, pač pa se vse dejanje veže na podeželsko vdovo, ki ima denar, pa si želi le še blestečega naslova. Nekaj skromno pustolovskega, drugače pa le za neprisiljen smeh.

Maribor

SSK Maraton. Drevi začne zopet kegljaški odsek z rednim kegljanjem, ki se vrši na kegljišču v Gambrinovi dvorani vsako soboto.

Davčna uprava za mesto Maribor javlja, da je že 1. novembra potekel skrajni rok za plačilo v II. polletju zapadlega polletnega obroka zemljarine. Dne 16. novembra pa je potekel IV. četrtletni obrok zgradarine, pridobnine, davka na poslovni promet in luksuz (pavšaliranega), rentnine, davka na neoženjene osebe, družbenega davka, vojnice in posebnega davčnega dodatka na skupni brutto promet.

Prometne razmere v Lendavi in okolici

Dolnja Lendava, 20. novembra.

Lendava je zvezana z ostalo Slovenijo po železniški zvezi Čakovec—Ormož in dalje z Mariborom in Ljubljano, prav tako tudi z Zagrebom. Skozi Ormož je zvezana z železniško zvezo z M. Soboto. Ta zveza je pa dokaj ugodna za vse potnike iz Maribora, Ljubljane, Zagreba in tudi iz Murske Sobote, dočim je v obratni smeri precej težav, kakor tudi napram M. Soboti. V tem ni torej nobene ovire. Na drugi strani pa je Lendava zvezana z ostalimi kraji Slovenske Krajine z avtobusno zvezo. Poštni avtobus vozi iz M. Sobote skozi Martjance, Dobrovnik, Turnišče, Radmožance, Genterovce v Dolnjo Lendavo, kamor pa prihaja ob 9 dopoldne; v obratni smeri pa vozi avtobus ob 13.15 popoldne. Tu tudi ni ovire. Pač pa je ovira v tem, da če hoče človek priti iz Lendave v ostale kraje Slovenske Krajine, ki so nekoliko bolj oddaljeni, se naenkrat znajde pred dejstvom, zlasti ko so ceste polne blata, da ne more nikamor ali pa si mora najeti dragega izvoščka, kar pa v sedanjem času krize nikakor ni mogoče. Znano je, da je Lendava tik ob državni meji, zato je ves okraj razpotegnjen vzdolž ob Muri in proti severu in severozahodu. Tako so najoddaljenejši kraji vstran od središča sreza nad 28 km, kar je v deževnih dneh velika ovira za pot v središče sreza. Če se pa hoče kdo peljati z železnico s postaje Beltinci ali Dokležovja, je skoraj neoportuno, ker se mora voziti v Lendavo skoraj nad 3 in pol ure, kar je približno isto, kakor bi hodil peš, zraven tega mora pa še plačati ca. 25—27.50 Din, česar pa ne zmore marsikak kmečki človek. In v deževnih dneh je za mnoge pot z železnico edina mogoča zaradi blata po cestah. Pač pa je v tem nedostatek, da se mora potnik odpeljati že ob tričetrt na 6 zjutraj z odhodne postaje, da pride potem ob 9.05 v Lendavo, da opravi svoje posle. Te razmere pa vpijejo po preureditvi. Zato bi bilo zelo potrebno, da se ustvari nekaka zveza med kraji v Slovenski Krajini; boljša zveza, kar bi omogočilo direktno zvezo Lendave z ostalimi kraji okraja in tudi še dalje s kraji v soboškem okraju. Tu bi pa prišla le železniška zveza v poštev. **Železnica naj bi se zgradila med postajo Lendava in Beltinci.** Frekvenca potnikov ne bi bila samo stalna, temveč razmeram primerno zelo visoka, ker bi se posluževali te zveze vsi mnogi sejmarji in drugi, ki imajo precej poslov v Lendavi po službi ali po privatnih poslih. **Ta zveza naj bi se zgradila s postaje Beltinci do občine Beltinci, ki leži sedaj tri in pol km vstran od postaje, šla bi mimo Gančan, mimo Lipe do Turnišča, potem pa bi zavila proti Črensovcem in ob sedanji banovinski cesti II. reda do Hotize in dalje v Dolnjo Lendavo.** Ta zveza bi pa postala še veliko bolj stvarna, ako bi se otvoril promet z Madžarsko skozi Redics, ker bi se naše gospodarstvo ne samo povzdignilo, temveč popolnoma renoviralo.

Med ameriškimi Slovenci

Klub ameriških slovenskih volivcev, ki so ga ustanovili v mestecu Gilbertu šele meseca julija letos, prav lepo napreduje. V začetku je imel le 21 članov, sedaj, po nekaj mesecih, pa jih šteje že kar 300. Naloga tega kluba je med drugim tudi, da se posveča tudi skrbi za slovensko vzgojo mladine in za šolstvo.

V zahvali ameriškim Slovencem in Slovenkam, ki so pri volitvah podprli Roosevelta, pravi predsednik slovenske sekcije volivnega odbora Alojzij Drašler, da so ameriški Slovenci takorekoč brez izjeme navdušeni pristaši velikega predsednika Roosevelta.

O Jugoslovanskem večeru dne 25. oktobra v Elevethu piše M. Oblak takole: Lepo je bilo videti množico samih slovenskih pijonirjev, ki so ponos mnogim večjim slovenskim naselbinam. Kakor vidim, so vneti za eno in isto stvar in lepo napredujejo, bodisi na društvenem, kakor tudi na narodnem polju, pa tudi v drugih delih. Prav je tako in naši otroci vam bodo za to hvaležni ter se bodo s ponosom na vas spominjali. Videla sem, kako tod še ni izumrl slovenski jezik.

Slike iz najnovejših časov, posnete iz življenja naših ljudi v domovini, pa tudi one iz življenja tukajšnjih naseljencev, so pred kratkim prikazovali v Minnesoti. »Slike so predstavljale naš narod v domovini,« takole piše g. Grdina iz Clevelanda, »kakor tudi tukaj v Ameriki. Narod, oblečen praznično in versko navdahnjen, versko in narodno sočustvujoč. Ko smo zrli v Clevelandu na tako zvani Baragov dan, na tisoč in tisočglavo slikovito parado, smo videli, da se je skoro naša domovina preselila z nami vred sem. Kako tudi ne, saj je bilo težko verjeti, da je mogoče toliko slovenskega življenja v enem ameriškem mestu, kjer so v paradi krasile slikovite narodne noše naših žena in deklet.« — »Videli smo slike iz evharističnega kongresa v Ljubljani, videli smo brate in sestre, zbrane od tu in tam pod eno zastavo, enako versko navdušene, pod zastavo Evharistije.« — »Te slike govore resnico in ne lažejo, ne skrivajo in ne potvarjajo, kakor to potvarjajo in skrivajo drugače vsi oni, ki ne morejo razumeti, da bi v domovini ljudje še vedno nadaljevali svoj verski življenj.«

V Ameriki so zadnje čase umrli: Iz Rovt pri Planini na Notranjskem Frančiška T r o h a rojena Dolenc, v starosti 54 let. Po domače so ji rekli Bertova Franca. V Ameriki je bivala 28 let. — Z Ravne pri Cerknici Ambrož Z a l a r, ki je dalj časa bolehal za rakom. Umrl je v Dunlu. — Iz Dolža pri Stopičih na Dolenjskem J. G a z v o d a. — Iz Bukovc pri Vel. Laščah Franc P e t e r l i n v starosti 60 let. V Ameriko je prišel pred 36 leti. Smrt ga je srečala v Clevelandu, kjer zapušča ženo, enega sina in 7 hčera in enega brata, v domovini pa živi še en njegov brat.

MATINEJA KINA UNIONA

Greta Garbo Danes ob 14·15 in jutri ob 11. dop.

Cene 3·50 in 5·50 Din! **Pisani pajčolan**

Ceste v Slovenskih goricah

Sv. Ana v Slov. goricah, 24. novembra.

Že meseca septembra smo poročali o slabem stanju naših občinskih cest v Slov. goricah, kar je bila velika krivda naših prejšnjih naprednih občinskih gospodarjev JNS-arjev. Sedanjega stanja občinskih cest po nekaterih krajih si sploh nihče ne mora predstavljati kdor teh cest ne vidi sam. Voznik, ki vozi po teh cestah je dostikrat v zadregi. Žival niti praznega voza ne mora dolgo voziti, ker so ceste kot razriti potoki z 50 cm visoko plastjo blata in vode. To onemogoča vsak promet posebno v sedanjem času. Pa vsaj ni čuda, če jih ponekod do 5let ni nihče popravljal. Ceste so široke le po 1 meter in popolnoma izdolbene, kar je tudi posledica, da se voz vozu sploh ne more izogniti. Sedanji novi občinski odbori bodo imeli radi tega mnogo težav, da spravijo ceste zopet v primerno stanje, da bodo sposobne za stalni promet, ki so ga doslej te slabe ceste predvsem tu ob meji znatno ovirale.

Veliko važnost pa dandanes tudi naše prebivalstvo stavi na banovinske ceste, ki pri nas ob meji igrajo vlogo predvsem v tujskem prometu. Tudi te ceste bi bilo treba bolje urediti in razširiti cestno omrežje. Ceste je treba za toliko dvigniti, da bodo vsaj drugega reda, kar bo promet zelo pospešilo. Imamo pa tudi ceste, ki so le do polovice dograjene n. pr. ceste Sv. Ana—Žice, Sv. Benedikt v Slov. gor.—Sv. Trojica itd. Tu bi se naj delo nadaljevalo ker to pričeto delo ne more za sedaj nikomur koristiti. Te zveze so nam nujno potrebne iz gospodarskih ozirov, predvsem pa še radi meje. Pričakujemo od sedanjih oblasti, ki so v preteklem in letošnjem letu napravile velike korake za javna dela v Sloveniji.

Kulturni koledar

Adam Bohorič

Po 20. nov. 1598 je umrl protestantovski šolnik in slovničar Adam Bohorič. Rojen na Štajerskem se je v Wittembergu seznanil s protestantovskimi nauki. Ker ni dovršil univerze, se je vrnil v domovino, kjer je bil najprej vodja lastne šole v Krškem, potem pa v Ljubljani ravnatelj protestantske stanovske šole. — Adam Bohorič je bil eden izmed najagilnejših protestantov, ki so pri nas delovali za novo vero. Sodeloval je pri reviziji in pri tisku Dalmatinovega prevoda biblije, pri reviziji Jurčičevega prevoda Spangenbergove postile, z veliko vnemo je delal pri stanovski šoli, kjer se je v prvem letniku uporabljal tudi slovenski katekizem, priredil je dve šolski knjigi, od katerih je predvsem druga važna: Nomenclatura trium linguarum, ker je to prvi poizkus latinsko-nemško-slovenskega slovarja. Adam Bohorič je napisal Slovencem tudi prvo slovnico v latinščini (Articae horulae, Wittemberg 1548). Čeprav se je preveč suženjsko držal tujih vzorov (Melanchtona), vendar je za nas to važen pojav, ker je prvo resno slovničarsko razmišljanje o slovenščini, na katero so se slovenski slovničarji še povračali (celo Pohlin). Adam Bohorič pa je položil tudi skromen temelj slovenski šoli s tem, da se je v stanovski šoli v Ljubljani vsaj v prvem letniku upoštevala tudi slovenščina.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 21. novembra: Dar. Marije Dev.
Nedelja, 22. novembra: Cecilija.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 22, in mr. Gartus, Moste.

Drama: Tuje dete. Izven.
Opera: Pod to goro zeleno. Izven.
Kino Union: Lili.
Kino Matica: Boccacio.
Kino Sloga: Kontušovka.

* KINO *
TEL. 22-21 UNION
Františka Gaal v najnovejši muzikalni veseloigri
Lili HANS JARAY SZÖKE SZAKALL
TEL. 27-30 SLOGA
Izvrstna burka! Smeh od začetka do konca!
Kontušovka
Ida Wüst — Inge List — Theo Lingen
TEL. 21-24 MATICA
Boccaccio
Heli Finkenzeller, Willy Fritsch, Paul Kemp Albrecht Schönhals
PREDSTAVE OB DELAVNIKIH OB 16., 19.15 IN 21.15 URI NED. IN PRAZN. 15.17.19. IN 21. URI

Na klavirskem koncertu Viktorije Švihlikove, ki bo v petek, 27. novembra v mali filharmonični dvorani, bomo slišali naslednje skladbe: Bach-Bussonijevo Chaconno v d-molu, Novakovo Eroično sonato, dalje Chopinov Rondo v es-duru, Nokturno v des-duru in pet Chopinovih etud Debussijevo Estampes in Lisztovo parafrazo na melodije iz opere Rigoletto. Vstopnice bodo od ponedeljka dalje v knjigarni Glasbene Matice na razpolago.

Za esperantski tečaj v Kranju se še lahko priglasite danes in jutri v gimnaziji. Pojasnila daje šolski sluga g. Semen. Začetek tečaja jutri točno ob 9 dopoldne. Učnina nizka.

VII. poljudno-znanstveno predavanje Prirodoslovnega društva Univ. prof. dr. M. Rebek. Kavčuk. Predavatelj nas bo seznanil najprej s pridobivanjem naravnega kavčuka, potem zlasti z mnogimi napori, ki so privedli v mnogih državah do različnih umetnih kavčukov. Produkcija teh nadomestkov je postala za vse one države naravnost življenjskega pomena, ki niso v posesti kavčukovih plantaž. Gre tu za enega mnogih uspehov moderne kemije, ki ho čene ne samo nadomestiti, marveč celo prekositi naravni produkt. Predavanje bodo pojasnjevali številni diapozitivi in vzorci kavčuka.

Predavanje se bo vršlo v torek 24. t. m. ob 20 v dvorani Delavske zbornice. Vstopnina 6, 4, 2 Din.

Prosvetno društvo Bežigrad otvori v nedeljo 22. novembra 1936 ob 20 letošnjo in prvo redno sezono prosvetnih večerov sploh. Na prvem našem prosvetnem večeru bo govoril gosp. dr. Alojzij Kuhar o *Španiji v luči zunanje politike.*

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

DRAMA

Začetek ob 20 uri

Sobota, 21. novembra: »Tuje dete«. Cene od 20 Din navzdol.
Nnedelja, 22. novembra ob 15: »Traviata«. Izven. ven. Cene od 20 Din navzdol.
Ob 20: »Na ledeni ploščI«. Izven. Cene od 22 dinarjev navzdol.

OPERA

Začetek ob 20 uri

Sobota, 21. novembra: »Pod to goro zeleno«. Opereta. Izven. Cene od 30 Din navzdol.
Nedelja, 22. novembra, ob 15: »»Traviata«. Izven. Cene od 30 Din navzdol.
ob 20: »A propos, kaj dela Andula?« Revijalna opereta. Izven. Cene od 30 Din navzdol.

Mariborsko gledališče

Sobota, 21. novembra ob 20: »Baron Trenk«. Premiera. Bloki.
Nedelja, 22 novembra ob 15: »Zorka«. Zadnjič. Globoko znižane cene. — Ob 20: »Ciganski primaš«. Znižane cene.

»Baron Trenk« je v glasbenem oziru še prav posebej izvrstna opereta, ki si je utrla pot na vsa velika gledališča. Je brezdvomno edina jugoslovanska opereta, ki so jo dajali z največjim uspehom in z rekordnim številom predstav na Dunaju in drugod. Uporaba hrvatske glasbene folklore, široko zasnovani, mestoma kar operni motivi v muziki, pestra vsebina so glavne odlike tega Albinijevega dela. - Jutrišnjo premiero pripravljata kapelnik Herzog in režiser Rasberger, plese je naštudiral A. Harastovič. Nastopijo med drugimi: Igličeva, Barbičeva, Gorinškova, Sancin, Rasberger, Verdonik, Gorinšek, P. Kovič, Grom, Harastovič in drugi.

Smučarski večer v Delavski zbornici

Ljubljana, 21. novembra.

Sinoči je imelo ljubljansko športno občinstvo priliko slišati odličnega predavatelja g. Luthra, urednika nemške zimsko-športne revije »Der Winter«. Ob 20. uri zvečer je bila dvorana Delavske zbornice sicer polna poslušalcev, vendar za ugled, kakršnega uživa predavatelj, število poslušalcev ni bilo rekordno.

Večer, katerega je priredila Jugoslov. zimsko-športna zveza, je otvoril poslovodeči podpredsednik g. dr. Ciril Pavlin, ki je predstavil predavatelja. V šaljivih besedah se je predstavil potem še sam, nakar nas je začel voditi po božji prirodi. Že kar pri prvih prizorih je predavatelj osvojil publiko. Zdelo se nam je, kakor da obenem s predavateljem jemljemo slovo od jeseni, pospravljamo svoj čoln ter v duhu že vidimo vso prelest bližajoče se zime. Še nekaj tipičnih prizorov z jesenskih dni in na kolodvoru je zasopihala lokomotiva, ki je odpeljala v dolgem vlaku armado smučarjev iz mesta ter jih »izmetavala« po malih podhribovskih železniških postajah. S predavateljm smo prenočili v mali hribovski vasici; pokazal nam je, kako bi že lahko zvečer odrinili v hribe, a smo se raje odločili za zjutraj. Sonce je obsevalo prve gorske velikane, ko so v vasico pridrveli še avtomobili, vsi obloženi s smučmi; zmrzlo, a kljub temu prešerno razpoloženo je priropotalo v vas še mestno dekle — na motorju, s smučkami, »primontiranimi« na hrbet.

Tura, kakršno nam je pokazal g. Luther, je bila nekaj edinstvenega. Vsak smučar lahko doživi take užitke — če zna opazovati in če zna prirodo ceniti. Na vsakem travniku, v vsakem gozdu je našel predavatelj posebnosti: tu sta stala dva, z debelim snegom pokrita grma, ki sta predstavljala dve rokoko-dami, tam zopet skupina grmovja, iz katerega so se dali razbrati obrisi velikega spomenika; po obsežnih poljanah pa smo opazovali sledove smučarjev, med globoko zarezanimi smučinami pa drobne vdrtine, ki jih je odtisnila plaha divjačina. Vsa pot je bila polna zanimivosti, čim višje smo se dvigali, tem prelestnejši prizori so se nam nudili. Oblezli smo nekaj planinskih koč, z bliskovno lučjo smo zvečer posvetili v nekatere kote in pogledali, kako planinci prebijajo večere po kočah. Na vse zgodaj smo zopet nadaljevali pot križem po visokih vrhovih, dokler se nismo začeli spuščati nazaj v dolino. Na nekaj primerih nam je pokazal različnost načinov, s katerimi se pride s smučmi v dolino. Vmes smo naleteli na tekmo v smuku in slalomu; vse to nas je malo zadržalo, a smo kljub temu prispeli v dolino. Tu smo naleteli na veliko zimsko-športno prireditev, ki smo jo zopet morali opazovati. Ker smo bili ravno pri skakalnicah, nam je predavatelj mimogrede v besedi in sliki prikazal zgodovino smuških skokov, nakar smo jo zopet odrinili na druge terene in tam prisostvovali tekmi v slalomu. Tu smo videli vse najznanejše evropske »kanone« in njihove mojstrovine na smučeh.

Po številnih veselih dogodivščinah smo končno prispeli v predele, kjer je zmanjkovalo snega — bližala se je pomlad. Zadnjič smo okopali svoje smučke v žuborečem potočku in ni bilo dolgo, ko smo potegnili izpod šupe zopet poletnega prijatelja — čoln. In začelo se je zopet poletno »jahanje« po drvečih valovih. Kakor po zimi, ko smo se zagrinjali v oblake pršiča, tako smo bili poleti sredi pršeče in osvežujoče vode. V zadnjem prizoru — od sončnih žarkov popolno zagorelo dekle — smo v duhu še enkrat doživeli vso prijetnost in toploto poletnih sončnih žarkov; čoln je romal na svoje mesto, v duhu pa smo zopet bili pri smučeh in jedva pričakovali prvega snega.

Celotno predavanje je bilo kakor pravljica o deveti deželi. Kljub temu pa ni bilo nič narejenega, nič nemogočega, le uživanje božjega stvarstva, kakor ga more uživati človek, ki čuti, da je priroda ustvarjena zanj.

Reči moramo, da predavanja, ki bi poslušalce tako navezalo na sebe, kakor sinočno, v Ljubljani že dolgo nismo imeli. Ne bomo trdili, da so bile, recimo, slike dovršeno umetniške — saj to ni bil cilj predavatelja — priznal pa bo gotovo vsak poslušalec, da so bila vsa podajanja tako dovršena, da je predavatelj priklenil na svoje predavanje slehernega poslušalca, tako da smo vsi skupaj predstavljali enega samega poslušalca, ki z vso vnemo sledi predavatelju. Če predavatelj doseže to, potem je dosegel gotovo vse, kar se more s predavanjem doseči.

Predavanje je bilo razdeljeno v dva dela. Med odmorom je g. Luther povedal, da je bil dopoldne v Planici, kjer si je ogledal veliko planiško skakalnico. Ne samo o skakalnici, marveč tudi o njenih uspehih se je izrazil izredno pohvalno. Povedal je svoje prepričanje, da se bo iz Planice uveljavil v svet nov šport — smučarsko letenje. Kakor je doslej Planica premagala vse ovire, tako bo gotovo tudi v bodoče prepričala svet o resničnosti smučarskih poletov, v katere dvomijo le še gori kje na severu — iz razumljivih vzrokov.

Kemičnemu inštitutu grozi deložacija

Ljubljana, 21. novembra.

Leta 1919. ustanovljeni kemični inštitut na tehnični fakulteti naše univerze je bil početkom nastanjen v poslopju Tehnične srednje šole. Razmere so zahtevale, da ne ostane študij omejen samo na tečaje, marveč misliti je bilo na osamosvojitev — to je na nalogo, dobiti lastno streho, pod katero bi se lahko ti tečaji razvili in izpopolnili v popolni kemični oddelek.

Tedanja Kranjska hranilnica je v svoji širokogrudnosti priskočila na pomoč in postavila temelje današnjega kemičnega oddelka s tem, da je dala brezplačno na razpolago kletne prostore v poslopju realke, katerega lastnica je bila. Razumljivo je, da je bilo potrebna veliko investicij, predno so se preuredili ti kletni prostori. Pri tem ogromnem delu je isti slovenski zavod pri vsaki priliki kazal svojo naklonjenost naši znanstveni inštituciji. Leta 1930. je sklenil z rektoratom najemninsko pogodbo za kletne prostore proti nizki najemnini. Vendar so ti prostori veliko premajhni, da bi zadostili vsem zahtevam.

Pri nadaljnjih korakih za izpopolnitev našega inštituta, je bila potrebna vedno zopet privatna pomoč in ravno v takih trenutkih je v veliki meri pomagala Kranjska odnosno Hranilnica dravske banovine.

Njenemu zgledu so sledili drugi zavodi, ki so tudi doprinesli svoj delež v korist kemičnega inštituta naše slovenske univerze.

Domovi za naše znanstvene inštitucije so torej ustanovljeni in podprti prav za prav po privatni inicijativi in je v tem oziru ostala država, ki je v prvi vrsti poklicana, da podpira in gradi naše inštitute do popolnosti, lahko rečemo na zadnjem mestu.

Kritični trenotek je nastopil, ko je vztrajalo prosvetno ministrstvo, da se najemnine znižajo za 20%. Očitno je, da je prinesla ta zahteva po znižanju občuten udarec ravno kemičnemu inštitutu, ker Hranilnica dravske banovine po sklepu upravnega sveta ni mogla znižati najemnine. Zato je rektorat, kar je pomotoma izpadlo v predhodnem članku, kar s tem popravljamo — prisiljen, da odpove pogodbo o najemnini prostorov, v katerih je nastanjen kemični inštitut in izvaja konsekvence.

S tem načenjamo vprašanje kam z enim naših najbolj pomembnih inštitutov, kateremu so nujno potrebni novi prostori.

Akademski klub kemikov.

Obsojeni ciganski vlomilci

Maribor, 20. novembra.

Kot smo že poročali, se je vršila danes pred malim senatom v Mariboru razprava proti dvema ciganoma in 7 cigankam iz Vanče vasi v Prekmurju, ki so bili vsi soudeleženi pri velikem vlomu v trgovino Ivana Šefa v Štrihovcu pri Št. Ilju v Slov. gor. Razprava je bila zelo živahna, mestoma prav burna in dramatična, ker so vsi cigani zatrjevali svojo nedolžnost. Ker sodišče ni imelo obremenilnih prič ter je o krivdi obtožencev govorilo samo dejstvo, da so pri nekaterih od njih našli nekaj ukradenega blaga, je bila odločitev o vprašanju krivde precej težavna. Po dolgotrajnem razpravljanju se je končno izkazalo, da je večina obtožencev pri vlomu fungirala samo kot nosači ali razprodajalci, dočim se glavni krivci nahajajo še na svobodi. Sodba je bila sledeča: Horvat Franc 4 leta robije in 4 leta izgube državljanskih pravic, Aleksander Baranja 6 mesecev strogega zapora, Julijana Baranja 3 mesece strogega zapora, Marija Baranja, Marija Horvat, Cecilija Baranja, Ana Horvat, Julijana Cener in Marija Horvat vsaka po 2 meseca strogega zapora.

Hrastnik bo odprl novo cerkev

Hrastnik, 21. novembra.

Pred kratkim je bilo razglašeno, da bo otvoritev naše nove cerkve v Hrastniku dne 29. novembra. Prvotno smo mislili, da bomo to slovesnost doživeli že prej, vendar pa je izvedba načrta zahtevala mnogo več dela in se je stvar zato morala nujno zavleči. Precej opravka je bilo posebno tudi še pri napeljavanju elektrike v cerkev. Tu bo namreč svetilo okoli 180 luči.

Na dan otvoritve nove cerkve bomo letos praznovali tudi praznik sv. Barbare — zaščitnice rudarjev. Ta praznik je bil navadno vsako leto šele v začetku meseca decembra, letos pa bo ravno zaradi omenjenih svečanosti nekoliko prej. Omenjenega dne je vsako leto razdeljenih med rudarje tudi precej darov od strani TPD. Skupni sprevod z godbo na čelu, ki vsako leto na praznik sv. Barbare odkoraka k službi božji na Dol pri Hrastniku, bo letos združen z otvoritvijo nove cerkve. G. vikar je tudi prosil vse okoliško prebivalstvo, da pomaga pri okraševanju cerkve in pri pripravah za slovesnost sploh, ker ni več tako daleč čas, ko bo to prebivalstvo pokazalo, s kako velikim veseljem pozdravlja in otvarja novo hišo Gospodovo.

Dve, tri za smučarje

Prvo norveško smuško šolo bodo ustanovili v okolici Osla. V resnici ne bo to prva šola, ker se imeli Norvežani že l. 1881 prve šole, v katerih so se učili telemarkov, toda te šole so pozneje opustili. Smučanje je postalo tako popularno, da so bile posebne šole za telemarke in kristijanije čisto odveč. Ko pa so si vražji alpinci izmislili novo tehniko in celo alpsko kombinacijo, so postale smuške šole na Norveškem zopet aktualne. Prvo »Skiskole« bo otvoril letos stari tekmovalec Sverre Kolterud, ki se mudi sedaj na Francoskem, kjer proučuje tamošnjo organizacijo smuških šol. Norveška smuška zveza je Kolterudovo namero odobrila, hkrati pa ga je proglasila za profesijonalca. Po tem sodeč lahko pričakujemo, da se bo tudi na varšavskem kongresu Fise (Mednarodne smuške zveze) postavila na stališče, da se smuškim učiteljem in morejo priznavati amaterske pravice.

Za vsako ceno moramo držati smuško prvenstvo! V poslednjem času si Norvežani močno prizadevajo, da bi dobili prihodnjo zimsko olimpijado v svoje roke. V bližini Osla želijo zgraditi progo za bob in veliko olimpijsko smuško skakalnico. Pri tem se ogrevajo za teren, ki ga je že l. 1912 zbral Huitfeld za skakalnico, ki bi omogočala skoke do 80 metrov. Žakaj takrat ni prišlo do velike skakalnice, nam ni znano, pač pa je zanimivo, kako se je neka vodilna norveška smuška osebnost zavzemala za gradnjo iste. »Za vsako ceno moramo braniti sloves, da smo mi prva smuška nacija. Zlasti moramo skrbeti za to, da dobimo smuško skakalnico, ki bo prvačila svetu, zakaj Holmenkolen ne bo več sposoben, da očuvamo svoje vodilno mesto.« Ali ni čudno, da se isti gospod, ki je nekdaj tako pisal in se javno zavzemal za skakalnice, ki bodo prednjačile svetu, bori proti Planici, ki je pokazala nepričakovane uspehe ... ?

Kovinaste smuči se bodo vendarle uveljavile. Tudi pri nas so znani poizkusi, da bi se izdelale smuči iz kovine, ki bi bile bolj elastične kot lesene, vendar trpežnejše. S problemom se bavijo zlasti Monakovčani, ki so deloma že uspeli. Izdelali so namreč muči, katerih drsalna ploha je vsa iz kovine. Strokovni odbor Nemške smuške zveze je pooblastil znanega tekmovalca Friedla Pfeiferja, da nove smuči preizkusi. F. Pfeifer je podal strokovno mišljenje, ki govori v prid novemu izumu.

Belgrad, 21. nov. AA. Na osnovi čl. 3 zakona o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o izplačilu vojne škode se z odlokom finančnega ministra izvrši v oddelku za državne dolgove in državni kredit v sobi št. 20, v 2. nadstropju, dne 2. decembra t. l. točno ob 9 predpoldne. 24. žrebanje dobitkov loterijske 2 in pol odstotne državne rente za vojno škodo nove izdaje. Dostop prost. /

Od tu in tam

Občinske volitve bodo kmalu razpisane tudi v mestih. Minister Dragiša Cvetkovič je pred svojim odhodom na agitacijsko potovanje v vardarsko banovino sprejel časnikarje in jim tako izjavil. S tem vprašanjem se bo vlada bavila takoj, ko bodo končane občinske volitve v vseh banovinah. Minister Cvetkovič je označil tudi dosedanje volitve s tem, da se je jasno pokazala narodova volja. V Srbiji je povsod prodrla z veliko večino JRZ, na Hrvatskem pa liste dr. Mačka. Po njegovem mnenju more le sporazum med tema skupinama dovesti do popolnega uspeha in do ustalitve razmer.

V poslopju »Tivarja« v Zagrebu je včeraj gorelo. Požar je nastal v drugem nadstropju. Vneli so se odpadki električnega materijala. K sreči je bilo to sredi dneva in so bili gasilci takoj na mestu.

Zagrebška plagijatorska afera, ki se vrti okrog ravnatelja etnografskega muzeja Ivana Franiča Požežanina in njegovega prepisovanja iz drugih znanstvenikov, se bo ponovno obravnavala pred sodiščem. Franič se je namreč pritožil na stol sedmorice, ki pa je potrdil pravilnost razsodbe, da se je toženemu posrečil dokaz očitka plagijatorstva, ugodil pa je tožitelju v zadevi očitka namernega zadrževanja reorganizacije etnografskega muzeja. V tej stvari se bo vršila ponovna razprava. Toženec urednik »Večera«, pa bo tudi za to podal dokaz resnice s pričami, ki jih je že pri prvi razpravi predlagal, a jih je sodišče takrat kot nepotrebne odklonilo.

Tudi v Zagrebu so začeli v mestnem svetu razpravljati o ureditvi tujskega prometa ter o instituciji, ki naj skrbi za to. Poslali so svojega odbornika dr. Majerja v Ljubljano, da si ogleda tozadevne ureditve pri nas. Za primer smotrenega dela za dvig tujskega prometa so si vzeli Ljubljano, kjer že od leta 1930 obstoje taki uradi pri občini. Sklenili so, da bodo svoj turistični odbor uredili tako, da bo v skladu z uredbo za pospeševanje turizma.

Letošnja tujska sezona na našem Primorju je bila zelo ugodna. Dalmacijo je obiskalo okrog 8000 ljudi več kakor lansko leto. Značilno pa je, da pada število gostov iz Jugoslavije, povečuje pa se število inozemcev.

Zaradi kršitve deviznih predpisov je minister financ kaznoval z večjimi in manjšimi kaznimi v denarju 24 trgovskih podjetij. Med temi pa je kar 10 takih, ki se je pri njih težko zmotiti in jih spregledati kot jude. To so sledeči:

»Eistib«, zastopstvo J. Stern in brat, [illegible]rad 3.000 din; **inž. Oskar Binder**, komisijonalna [illegible]govina, Belgrad 10.000 din; **Haim Papo, agentura**, Belgrad 5.000 din; **Alkalaj Josef, agentura**, Sarajevo 250.000 din; **Mozes Leiser, Roter, Dunaj**, din 300.000; **Gadol Salomon, ravnatelj Šumadije d. d. Belgrad** 60.000 din; **Gestetner itd., bratje Rauschnic**, 5000 din; **Alkalaj dr. Hajim (Heinrich)**, Belgrad 50.000 din; **Baruh Franco et Co., Bitolj** din 4000; **Evgen Fruedenfeld**, komisijonarska agentura, Belgrad 6.000 din.

Več dni se je v Belgradu mudila nemška delegacija, ki se je pogajala za odkup naše pšenice. Kakor znano je pred mesecem Nemčija privolila v to, da se izvoz pšenice poveča od 10 tisoč na 15 tisoč vagonov. Do sedaj pa so Nemci zagotovili odkup le za 5000 vagonov, od katerih pa so jih izvozili že 2300. Zmenili pa so se tudi za odkup 5000 vagonov koruze. Po uradnih podatkih se je izvozilo iz naše države skoro 225 milijonov kilogramov pšenice. Med izvozniki prevladuje prepričanje, da bodo še letos do ustavitve rečnega prometa izvozili skupno do 25 tisoč vagonov žita.

Včeraj je prišla v Belgrad delegacija iz Švice ter se bo razgovarjala z našo vlado za novo trgovinsko pogodbo. Pri pogajanjih sodelujejo tudi predstavniki narodne banke, kar znači, da bodo poleg ostalega sklepali tudi o novem načinu plačevanja, ki je v zvezi z razvrednotenjem švicarskega franka.

V Tijesnu v Dalmaciji je 70 letni starec Baic, katerega imajo tam vsi za starega prepirljivca in pretepača, napadel nekega Šimna Barbača in začel vihteti nad njim nož. Ko pa je to videla žena Barbačeva, je pograbila za nož in skočila med oba prepirajoča se. Vsa jezna ni pazila na nož ter je nekajkrat udarila z njim v starca. Zadela ga je v srce, da je na mestu obležal mrtev. Umorjeni starec je bil dvakratni morilec in je zaradi tega presedel v zaporu že petnajst let.

Od prevrata pa do danes je bilo v naši državi zgrajenih 1137 kilometrov normalnotirne železnice ter 245 kilometrov ozkotirne. Takoj po vojni pa je imela Jugoslavija 7514 km normalnotirne in 378 km ozkotirne železnice. Železniška mreža pa se še razširja prav sedaj v okviru javnih del.

Nevarno se je poškodoval v kanalu pri šibeniški luki nemški parnik »Palnet«, ki je bil natovoril v luki les in drva. Običajno morajo tuji parniki vzeti na krov posebnega pilota, da ladjo varno izpelje iz luke. Nemški parnik pa tega ni storil, temveč jo je kar sam mahnil proti Sušaku. Naenkrat pa je parnik zadel ob neko pečino, pa se je še odvlekel dalje. Kapitan je mislil, da se parniku ni zgodilo nič nevarnega in je zato plul dalje proti Splitu. Tukaj so parnik pregledali in ugotovili nevarne udrtine na sprednjem delu. Parnik je moral v popravilo, tovor pa so preložili na drugo ladjo.

Veliko in moderno bolnišnico so dogradili v Banjaluki. Pravijo, da je ureditev bolnišnice dovršena in da ji ni para v Jugoslaviji. Grajena je povsem po sistemu moderne klinike in ima operacijske prostore temu primerno opremljene. Večino denarja zanjo je žrtvovala država.

800 milijonov dinarjev je zapustil svojim sorodnikom neki Schäffer v Ameriki. Do sedaj se je javilo za ta denar nič manj kakor 275 dedičev. Od teh jih v Jugoslaviji, v Banatu, živi 56. Če bodo prišli na svoj račun, bo nanje odpadel kljub velikemu številu sorodnikov, še vedno čeden znesek. —

V Subotici so ustanovili društvo, ki si je zastavilo za cilj raziskavanje zgodovine Bačke, zlasti pa Subotice. Načeljuje tej akciji univerzitetni profesor dr. Ivič.

Iz strahu pred mišjo se je omračil um 19-letnemu delavcu Mirku Janoševiču v Glamoču. Njegovi prijatelji so se pri pijači domenili, da ga bodo prestrašili. Spotoma so ujeli miš in jo vrgli Mirku skozi okno. Ko je začela miš lezti po njem, je skočil iz postelje in začel divjati po stanovanju okrog. Prevrnil je lonec na ognjišču in se zraven opekel. Kmalu so ga prijeli, a so ugotovili, da se ni samo opekel, temveč, da se mu je tudi omračil um.

Avstrijski nadvojvoda - braziljski „menih"

Bivši avstrijski nadvojvoda Johan Salvator se je, kakor znano, odpovedal vsem svojim pravicam, spremenil pa je tudi svoje ime v Johann Orth. S svojo ženo, ki je bila slovita pevka, ki se je prej pisala Stubel, se je z ladjo »Santa Margerita« odpeljal v svet. Poročila iz tega časa pravijo, da se je ta ladja z vsemi potniki vred dne 21. julija 1890 potopila. Niti najmanjše verjetnosti ni bilo, da bi se bil pri tem potopu kdo mogel rešiti. Zato so tudi leta 1911 Johanna Ortha proglasili za mrtvega.

Laži-nadvojvoda

Ljudstvo pa, ki kaj rado verjame tudi v nekaj, kar je na videz popolnoma izključeno, pa je kar naenkrat začelo govoriti, da so vesti, da bi bil Orth utonil, neresnične in da ta avstrijski nadvojvoda še vedno živi. Takoj se je v resnici polastil dvom o resničnosti te vesti tudi pri tistih, ki so bili prej zatrdno prepričani, da je Orth utonil. Kakor za stavo se je pojavilo kar več takih ljudi, ki bi hoteli uživati slavo in ime, ki si ga je pridobil v svojem življenju imenovani nadvojvoda. V Parizu, Londonu, zdaj zopet v Nizzi in Alžiru in še drugod po svetu se je pojavilo že nešteto najrazličnejših sleparjev in koristolovcev, ki so izjavljali, da se pišejo Orth in vsak je dejal, da je on avstrijski nadvojvoda.

V Londonu se je pred komaj dobrim mesecem pojavil neki baron, ki nekateri o njem z vso gotovostjo zatrjujejo, da je resnični avstrijski nadvojvoda. Ta je namreč izdal tudi svoje izmišljene spomine za javnost.

Očak Joso Maria - „mongo"

Neki Pisk pa piše v nekem nemškem listu še o drugem človeku, ki je bival v Južni Ameriki in o katerem so bili tamkajšnji ljudje zatrdno prepričani, da je on pravi avstrijski nadvojvoda. Ta človek se je imenoval Joso Maria. Priimka ni imel. Bival je v braziljski pokrajini Santa Catharina. Ker je imel tako skrivnostno ime in je tudi drugače živel zelo pobožno ter nosil dolgo sivo brado, kakor očaki, so vsi videli nekaj posebnega v njem. Tudi drugače se je tako nekam posebno čudno obnašal, da ga je vsak smatral za nekaj svojevrstnega. Hodil je napravljen v raševino in sandale, umoril ni nikdar nobene živali, nihče več mu ni rekel drugače, kakor »mongo«, kar bi se reklo menih. Izobraženci so takoj spoznali, da je Joso Maria iz boljših slojev in tudi ni bilo več dolgo od tega, ko so ga vsesplošno začeli smatrati za avstrijskega nadvojvodo Ortha.

Ker je nekoč Orth napravil tudi izpit za ladijskega zdravnika, je bil doprinešen dokaz več, da gre tu za omenjenega »meniha«. Kajti ta menih je hodil od hiše do hiše in je brezplačno zdravil ljudi. Kmalu je tudi zaslovel, češ, da ima v sebi čudežne moči. Prihajali so k njemu reveži, pa tudi drugi bolniki. Vsakega je potolažil.

Jacques Doriot, ustanovitelj francoske ljudske stranke, svojčas komunist, najodločnejše nastopa proti Moskvi.

Laži-menih in „sveta Beata"

Nekega dne pa je ta »menih« nenadoma umrl. To je bilo leta 1919. Tedaj pa naenkrat ni hotel nihče v onem kraju verjeti, da je zares mrtev, prav tako, kakor nekoč v Avstriji niso hoteli verjeti, da je nadvojvoda res utonil. A kakor so se v Avstriji pojavljali vedno znova laži-Orthi, tako se je začel tudi v Braziliji javljati neki človek z imenom Joso Maria ter trdil, da je »menih«. Ljudje so mu seveda tudi verjeli. Kakor je »mongo« vse svoje znanje obrnil v prid ljudstva, tako pa je bil novi »angel« gorečnik nevarnost za ljudi.

Okoli sebe je zbiral kmete. Ni jih tolažil in z njimi trpel, tudi ne z njimi molil, ampak jih je oborožil z gorjačami in s kosami ter jih ščuval zoper vse tiste, ki niso hoteli verovati vanj in v njegovo »sveto Beato«, ki je z njo živel v divjem zakonu. Vsi, katere je naščuval in oborožil, so se mu slepo pokoravali in so povsod, kamor jih je poslal, razbili vse. Celo na selišča so navalili, tja, kjer so duhovniki pridigovali proti krivemu preroku, in so začeli moriti in zažigati hiše. To je bil nekak povod za pravcati upor, ki je kmalu izbruhnil v Braziliji. Vmes je moralo poseči vojaštvo, ki je imelo mnogo posla, preden se mu je posrečilo upor zadušiti.

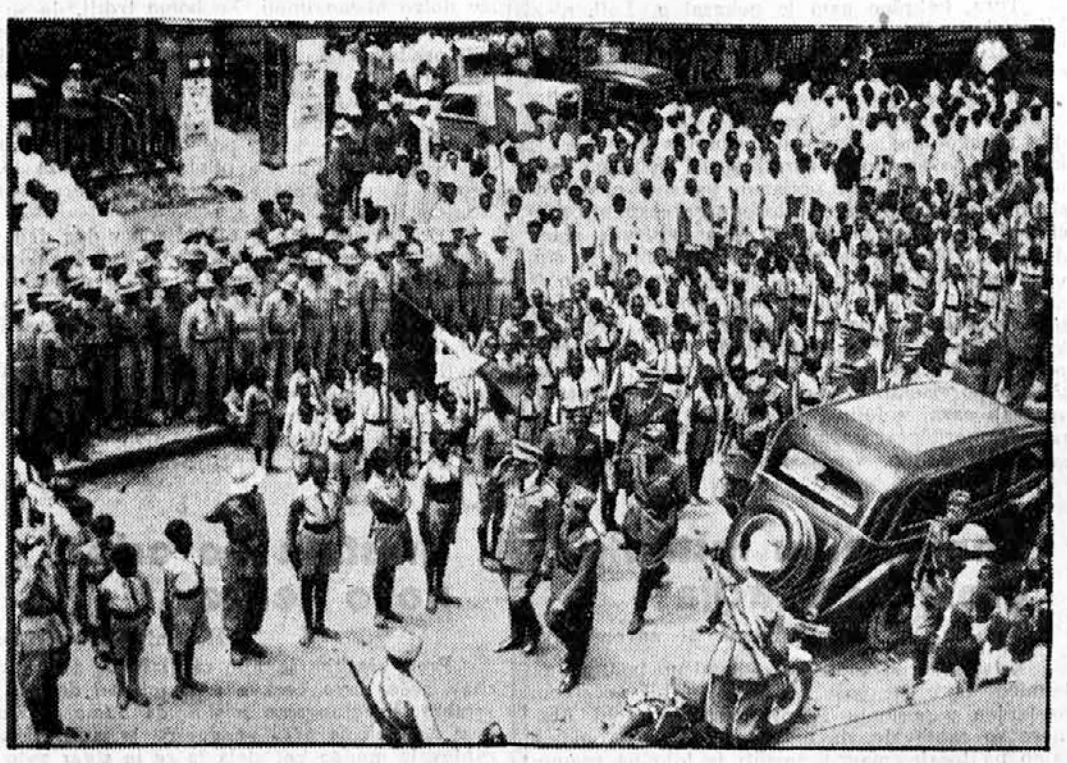

Italijanski podkralj Abesinije Graziani, ki ga strumno pozdravljajo mali Abesinčki-fašisti v Addis Abebi.

Trajalo je skoraj dve leti, dokler niso razgnali gorečnikov, ki niso bili nič drugega, kakor razni bivši kaznjenci, postopači in sleparji. Bolj kakor pa vojaštvo, pa je ljudstvo pomiril tedanji državni pravdnik v Cruciero do Sul Georg Knoll, ki je znan pisatelj in pesnik. V njegovih rokah je namreč izdihnil pristni »monge« menih. To je tam vedel vsak otrok in Knoll je tako prepričevalno govoril upornikom o smrti »meniha«, da so bili največji fanatiki slednjič le prepričani o tem in so odložili orožje ter se spet oprijeli kmečkega dela, kakor so ga opravljali nekoč.

Pred smrtjo je Orth povedal vse

Obenem pa je Georg Knoll tudi pojasnil smrt pravega Johanna Ortha, avstrijskega nadvojvode. Ko je »monge« umiral, je Knollu zaupal, da je on resnični, pristni avstrijski nadvojvoda Johann Orth. Tedaj, ko se je ladja »Santa Margherita« leta 1890 potapljala, se je na ruševinah ladje toliko časa obdržal na površju, da se mu je le posrečilo priplavati na kopno. Brez sredstev se je klatil po Južni Ameriki, po Braziliji in neskončno ga je pekla vest, ker je pogubil toliko življenj s svojo ladjo. Najbolj pa ga je pekla smrt svoje žene. Zato je tudi sklenil, da se nikoli več ne vrne k ljudem, s katerimi je v prejšnjih časih živel, temveč da rajši prenese, da je za svet mrtev, kakor pa da bi ga svet obsodil kot brezvestnega kapitana, ki je le samemu sebi rešil življenje. Tako je tudi postal »mongo«, ki je delal pokoro za svoj greh z revščino, pobožnostjo in dobrimi deli. Šele, ko se mu je približala smrt, se je odločil, da pove vso resnico, kaj je bilo z njim od časa, ko se je potopila njegova ladja. Knoll pa je sedaj objavil njegovo skrivnost.

Zdi se, kakor da je ta zgodba le preveč romantična, da bi bila tudi resnična. Toda Knoll, ki živi sedaj v pokoju v Muncipiumu Curitibanosu, pravi, da nima prav nobenega vzroka misliti, da bi mož, kakršen je bil »menih«, mogel na smrtni postelji govoriti to, kar ni res.

Naj že bo tako ali pa drugače. Johanna Ortha od tedaj res ni nihče več videl živega, pa tudi sam ni nikoli več poslal kakšne vesti o sebi komurkoli. Gotovo je lepše, če verjamemo Knolu, kakor pa komu drugemu, ki bi utegnil povedati morda kaj drugega. Ob Riu Capinzalu prebivalstvo še vedno iskreno časti »monga«. Studenci, iz katerih je on pil, so jim sveti in pravijo, da imajo v sebi neko zdravilno moč. Drevesa, v katerih senci je »menih« počival, so kmetje spoštljivo ogradili in jih okrasili s križci. Tudi na ta način je dozdevni ali pa pristni Johann Orth umrl tako, kakor je častno za nadvojvodo.

Na manevrih. Pobočnik: »Gospod general, javljam, da zahtevate nekaj nemogočega. Na ta hrib, ki ima 1:3 vzpona, topovi ne morejo.« — General: »Topovi morajo na hrib, čeprav bi bil vzpon 1:1000.«

Marlene Dietrich in Robert Donat v filmu, ki predstavlja življenje iz časa caristične Rusije.

Obvestila

Prosvetno društvo na ljubljanskem gradu ima jutri v nedeljo ob 7 zvečer v društveni dvorani svojo prireditev s komičnimi prizori, deklamacijami in pevskimi točkami nakar sledi kino predstava. Vstopnine ni.

Akademija bo jutri ob pol osmih zvečer v Rokodelskem domu, Komenskega ulica. Na sporedu so pevske in orkestralne točke ter Prešernov »Krst pri Savici«.

Zanimivo gospodarsko predavanje. Društvu industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani je za svoj prvi letošnji redni članski sestanek uspelo pridobiti za poročevalca ministra n. r. generalnega tajnika Zbornice TOT g *Ivana Mohoriča,* ki bo predaval *o aktualnih gospodarskih vprašanjih.* Predavanje se bo vršilo v društveni sejni dvorani II. nadstropju palače Ljubljanske kreditne banke na Tyrševi cesti 1b v Ljubljani (vhod poleg trgovine Gorec) *v ponedeljek dne 23. novembra t. l. ob 8 zvečer.* Dostop imajo društveni člani in po njih vpeljani gostje iz gospodarskih krogov.

Filozofsko društvo v Ljubljani bo imelo danes, 21. novembra ob 18 v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi svoje drugo predavanje. Predaval bo vseuč. prof. dr. Evgen Spektorski o temi »Prognoze o sociologiji«. Vabljeni so vsi, ki se zanimajo! Vstop je prost!

Šišenski led. Pred nedavnim časom je bila v gornji Šiški komisija, ki je ugotovila mnogo nepravilnosti, tako v higijenskem, kakor tudi v vodopravnem oziru. Gospodje so izvajali, da Šiškarja ne bodo smeli pridobivati ledu na tak način kot doslej, ker da je takšen led, kakor ga »fabricirajo« Šiškarji, zdravju škodljiv. To je bilo tudi verjetno, saj v glavnem sestoji ta v zgornji Šiški izdelan led iz neoporečne »acqua fecalia«. — Če predelujejo Šiškarji ta led tudi v sladoled, ni znano — pač pa bi ne bilo napačno, ako bi imeli poleg prijubljenega sladoleda tudi šišenski »smrdoled.« Hej Šiškarji —to bo denarja! Dobro bi bilo, da bi šel mestni fizikat tem podjetnim »izdelovalcem« ledu v gornji Šiški na roke z nasveti, kako tiste jame za pridobivanje ledu pripremiti, da se bo prav vsa gnojnica zbirala v njih, ker zdaj se še ne. Predmetne jame se že z vso naglico pripravljajo, pa menda kar brez navodil mestnega fizikata — potem pa sladoled izgubi na — hmja. — Ljubitelj pristnega šišenskega ledu.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 21. novembra: 12.00 Plošča za ploščo — pisana zmes pesmic veselih in godbe za ples — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Plošča za ploščo — pisana zmes pesmic veselih in godbe in ples — 14.00 Vreme — 18.00 Za delopust! (igra Radijski orkester) — 18.40 Elektrifikacija Dolenjske (g. ing rane Miklavec) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila - 19.30 Nac. ura: Kosovo in njegovi junaki v narodnih pesmih z našega Primorja (dr. Vinko Vitezica iz Belgrada) — 19.50 Pregled sporeda — 20.00 O zunanji politiki (g. urednik dr. Alojzij Kuhar) — 20.20 Muzikalni pisan večer. Sodelujejo ga. Dragica Sokova, člani radijske igralske družine in člani Radijskega orkestra. — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Za konec tedna vesele stvari (igra Radijski orkester).

Drugi programi

Sobota, 21 novembra: Belgrad: 19.50 Srbski večer 22.20 Plesne plošče — *Zagreb.* 20.00 Cerkveni koncert 21.30Plošče — 22.30 Plesna glasba — *Dunaj.* 20.10 Dunajske melodije — 21.50 Film — 22.20 Vokalni koncert 23.15 Plesna glasba — *Trst-Milan:* 17.15 Plesna glasba 20.40 Vokalni koncert — 21.30 Orkester — 22.30 Plesna glasba — *Rim-Bari:* 20.40 Pestra glasba — 21.00 Verdijeva opera »Aida« — *Praga:* 19.15 Orkestralni koncert 19.45 Vokalni koncert — 20.05 Pester večer — 20.45 Vokalni koncert — 20.05 Pester večer — 20.45 Operetni odlomki — 22.30 Lahka glasba — *Varšava:* 19.30 Lahka glasba — 21.00 Simfonični koncert — 22.30 Plesne plošče — *Berlin-Lipsko:* 20.10 Operni večer

Važno! Novo!

Dr. IVAN PREGELJ

Osnovne črtice književne teorije

broširano Din 24·—

Dr. ANGELA PISKERNIK

Slovarček slovenskega in nemškega jezika

s slovniškimi podatki za Slovence

broširano Din 20·—, vezano Din 30·—

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA v Ljubljani

Sven Elvestad: 7

Zlodej se dolgočasi

»No, pa zakaj ga ne bi tudi jaz? Predlagate kaj posebnega?«

Amerikanec je predlagal nek cocktail.

»Tole bi predlagal,« je dejal.

»Ne poznam,« je rekel generalni ravnatelj, »ali sprejmem.«

Mr. Johnson je naročal prvemu natakarju, ta pa je z železno resnostjo pisal na svoj blok.

Četrto poglavje.

Ni izključeno, da je bil cocktail med vzroki, ki so povzročili, da se kosilo vendarle ni tako preprosto končalo. Bil je cocktail, ki je imel to pravo lastnost, da je močno vplival, četudi ni imel močnega okusa, kakor ogenj je šel v glavo in povzročal tek. Temu dejstvu so se pridružile še druge okolnosti, ki so prekrižale prvoten dogovor: lepo in vabljivo pokrita miza, pomladni vonj iz tivolskega parka, ki je prihajal preko odprte terase, mnogi elegantni ljudje in godba.

Jedilni list je sestavil prav za prav mr. Johnson, vendar je bil v svoji dobrohotnosti tako negotov, da je zelo rad prisluhnil nekaterim spremembam, ki jih je predlagal generalni ravnatelj. Mizni tovariš, ki kaže veliko znanje v okusnih in v kulinaričnih tenkostih, navadno slabo deluje na tek drugega tovariša. Pri mr. Johnsonu pa ni bilo tako. Predlagal je, obenem pa je iskal svèta. To je njuni skupnosti podelilo posebno občestvenost. Tako je mogel generalni ravnatelj pri vprašanju rdečega vina dati poseben svèt. Spomnil se je rdečega vina, ki ga je bil pil pred leti v družbi nekega angleškega gospoda. — Angleški poslovni ljudje in politiki so po večini poznavalci vina. Zato je tudi videti toliko rdeče žilnatih lic v angleškem visokem denarnem svetu. Vino je na Angleškem finejša pijača od whiskyia, ki je prav za prav med povprečnimi proizvodi. Tako, kakor je na jugu pivo mnogo odličnejša pijača od vina, ki je tam vsakdanje kakor voda.

»Angleži,« je razlagal generalni ravnatelj, medtem ko je pregledoval debel seznam vin, »so edino ljudstvo na svetu, ki na pošten in zmeren način lahko mnogo popije. To pri njih ni pijanstvo, temveč neka posebna individualna navada kakor vse ostale angleške navade, ki se ostalemu človeštvu zdijo tako čudne. Nikdar nisem bil v zadregi, če sem bil v angleški družbi, ki je mnogo pila. Prijatelj, ki mi je bil predlagal vino, katerega iščem, je imel izredno visoko mesto v angleški politiki. Toda nikdar ni spregovoril v spodnji zbornici, preden ni popil vsaj dve steklenici rdečega vina. Ob neki priložnosti ga je v parlamentu napadel politični nasprotnik. Prijatelj je vstal in odšel v restoran, da se pripravi na odgovor. Molčeč, resen in sam v svojih mislih je v manj kot eni uri popil tri steklenice črnine. Ko se je vrnil v dvorano, je poprijel za besedo in v slavnem govoru raztrgal dokaze svojega nasprotnika, jih razpršil v prah in potisnil zopernika iz politične arene. Ravno on me je seznanil s tem vinom. Čudovito, kako mi je še enkrat v življenju prišel v spomin! Toda kako, da ga ne morem najti. Pokličiva natakarja.«

Natakar je prišel in Brede je imenoval vino. Bilo je eno od znamke Hant Brion. Natakarja je presenetilo.

»Ga ni na jedilnem listu,« je dejal, »ali ga imamo v kleti.«

»Da, tega hočeva,« je dejal generalni ravnatelj prijazno.

Natakar se je vljudno nagnil h Bredeju in mu zašepetal ceno v uho.

Brede ga je samo pogledal. V pogledu je bila nemara le osuplost, toda tako grozeča osuplost, da je natakar urno izginil. Brede je tudi svojega druga za mizo pogledal, kakor da bi hotel reči: Kaj vraga si vendar misli možakar?

Razpoloženje za mizo je rastlo enakomerno, čisto naravno je sledilo razvijajočemu se hrupu v restoranu. V začetku so bila le tuintam tiha, kramljajoča omizja, zdaj pa se je dvorana že čisto napolnila, električno luč so že davno prižgali in v stenskih zrcalih so se številni svetlobni vrelci in vse nemirno življenje do neskončnosti pomnožili. Hrupnost mnogih glasov je imela tisti posebni sijaj prešernosti, ki je lastna vsem ogromnim restoranom, — in ki v njem ni moči razpoznati razumljive besede, marveč le eno samo melodiozno, svetlo in valujoče vrvranje človeških glasov.

Začeli so plesati. Pari so se dvigali izza miz in na plesnem parketu zadrseli v zmedeno ekstazo.

Oba znanca sta bila zdaj ob črni kavi. Njuno poznanje se je pod varstvom obojestranske vljudnosti in obzirnosti bilo poglobilo. Brede je s svojo prirojeno zadržanostjo celo tako prelomil, da je govoril o svojih načrtil v bližnji bodočnosti. Odločil je, da na jutrišnji dan sploh ne bo mislil. Hotel je zaživeti tja v endan, brez cilja in smotra se je hotel gibati med ljudmi. O sebi je lahko dejal, da je nastopil popotovanje kot odzivalec življenja, četudi je potoval, kakor odkrivalci pred njim še niso potovali, predan samovoljnosti in slučaju.

Brede pa seveda ni bil mož, ki bi se tudi alkoholu popolnoma predajal, četudi sta zdaj oba mnogo pila in od različnih vrst. Le občutje se mu je razjasnilo, dobil je tisti lahek vonj navdiha, ki ga Švedi imenujejo »pajčolanasta poveza«, zelo drobna oznamba za družno, prizdignjeno razpoloženje. S kavo je prišel tudi konjak. Tokrat je prehitel Johnsonove previdne predloge z rahlo občutljivostjo: »Moj ljubi gospod Johnson, zakaj pa neki ne bi konjaka?«

Ko je Brede z njim trčil, je zagledal, da je prišel mimo južnjak z značilno oblikovano črnomodrikasto brado. Bil je v fraku in je peljal dve dami; šel je tesno ob Johnsonu, ga pogledal, a se ni dal spoznati.

»Tu pa gre vaš prijatelj,« je dejal Brede.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 Din, za inozemstvo 25 Din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 2994 in 2996. Uprava: Kopitarjeva 6. Telefon 2992. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.